

Asia: VN/7272/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi käytöstä poistetun maatuulivoimalan purkamisesta ja purkuvakuudesta sekä laiksi rakentamislain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne 1 §:ään – Soveltamisala Era kommentarer om 1 § – Tillämpningsområde

Voimaa Tuulesta -koalitio kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa hallituksen esityksestä eduskunnalle käytöstä poistetun maatuulivoimalan purkamisesta ja ja purkuvakuudesta sekä laiksi rakentamislain muuttamisesta.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan käytöstä poistetun maatuulivoimalan purkamista määrittävät säännökset koskisivat kaikkia voimaloita niiden rakentamisajankohdasta riippumatta. Voimaa Tuulesta pitää tärkeänä, että jo aiemmin rakennettuihin voimaloihin ei kohdistu takautuvasti uusia purkamisen laajuutta koskevia velvoitteita tai velvollisuutta ryhtyä jälkikäteisiin toimenpiteisiin.

Koska hallituksen esitysluonnoksen mukaisiin laajoihin purkuvelvoitteisiin ei ole voitu varautua, on mahdollista että puiston tullessa teknisen käyttöikänsä päähän purkuvelvoite ajaa puistoyhtiön konkurssiin. Ratkaisu laskisi siis merkittävästi jo olemassaolevan tuulivoimalakannan arvoa ja heikentäisi sektorin taloudellista kannattavuutta muutenkin tiukassa markkinatilanteessa.

Kommenttinne 2–3 §:ään – Purkamisvelvollisuus ja purkamisen laajuus eräissä tilanteissa Era kommentarer om 2–3 § – Nedmonteringskyldighet och nedmonteringens omfattning i vissa situationer

Voimaa Tuulesta -koalition näkemyksen mukaan purkamisvelvollisuuden laajuutta tulee tarkastella uudelleen. Pääsääntönä tulee olla perustusten maisemointi paikoilleen. Tästä voitaisiin poiketa, mikäli perustellusta syystä tapauskohtaisesti arvioitaisiin, että perustusten paikoilleen jättämisen ympäristövaikutukset olisivat negatiivisemmat kuin perustusten purkamisella. Tämä arviointi tulee toteuttaa vasta kun voimaloiden käyttöikä on päättymässä, ei ennen rakentamisen aloittamista.

Lakiluonnoksessa esitetty pääsääntöinen velvollisuus purkaa voimalan perustukset lisää merkittävästi tuulivoiman investointikustannuksia sekä -kynnystä ja siten vaarantaa suomalaisen teollisuuden energiahuoltoa sekä yhteiskunnan vihreän siirtymän etenemisen.

Hallituksen esityksen mukaan purkamisvelvollisuus koskisi voimalan maanpäällisiä osia, voimalan perustuksia sekä voimalaa ympäröivän pystytys- ja huoltokentän rakenteita. Pääsääntönä olisi käytöstä poistetun tuulivoimalan maanpäällisten osien ja voimalan perustusten purkaminen kokonaisuudessaan, jotta puretun voimalan sijaintipaikka voitaisiin palauttaa voimalan rakentamista edeltäneeseen tilaan.

Hallituksen esitysluonnoksessakin todetaan, että tuulivoimalan perustusten purkaminen on iso kustannuserä suhteessa purkamisen kokonaiskustannuksiin, ja TUUVA-selvityksen mukaan tuulivoimalan purkukustannuksissa on suurta vaihtelua riippuen siitä, edellytetäänkö voimalan perustusten purkamista kokonaan vai osittain. SYKE:n selvityksen mukaan maatuulivoimaloiden perustusten purkamisen tai maahan jättämisen ympäristövaikutukset eivät myöskään ole yksiselitteisiä. Vastaavien perustusten purkamista ei edellytetä yhtä laajasti muilta tuotantolaitoksilta, vaan tyyppillisesti Suomessa rakennusten ja rakennelmien perustukset jätetään paikalleen. Tällaiselle tuulivoiman muuta teollisuutta tiukemmille purkamisvelvoitteille ei esitetä lakiluonnoksessa minkäänlaisia perusteluita.

Tuulivoimaloiden teräsvahvisteiset betoniperustukset voidaan ominaisuuksiltaan rinnastaa maaperässä luonnostaan esiintyvään kallioon. Mikäli purkamisen pääsääntö olisi myös perustusten purkaminen, olisivat purkutyön vaikutukset verrannollisia rakennustyömaan vaikutuksiin. Purkamisen häiritsevät vaikutukset kohdistuisivat erityisesti elämistöön, jotka viimeisen 30+ vuoden ajan ovat jo tottuneet tuulivoima-alueeseen. Maanpäällisten osien purkaminen ja perustusten maisemointi olisi merkittävästi vähemmän häiritsevä toimi alueen ympäristölle. Pystytys- ja huoltokenttien maisemointi riittää turvaamaan alueen jatkokäytön mahdollisuudet, sillä ne eivät sisällä asfaltin kaltaisia kiinteitä rakenteita.

Hallitus esittää, että perustusten purkamisen osalta pääsäännöstä voidaan poiketa vasta maatuulivoiman purkamisluvassa. Tämä nostaa vaaditun purkuvakuuden määrää merkittävästi, kun vakuudessa on varauduttava aina perustusten purkamiseen. Velvoitteesta voisi tapauskohtaisesti vapautua vasta siinä vaiheessa, kun purkaminen on ajankohtaista. Se, että pääsääntönä on aina perustusten purkaminen, nostaa siis tuulivoimainvestoinnin kustannuksia ja kynnystä merkittävästi. Tämä ei ole myöskään maanomistajien etu, sillä kasvavat vakuudet alentavat todennäköisesti voimaloiden alueesta maksettavaa maanvuokraa.

Johtuen perustusten purkamisen suurista, investointikynnystä merkittävästi nostavista kustannusvaikutuksista sekä siitä, että perustusten purkamisen tai maahan jättämisen ympäristövaikutukset eivät ole yksiselitteisiä, tulee pääsäännön olla perustusten maisemointi

paikoilleen. Tästä voitaisiin poiketa, mikäli perustellusta syystä tapauskohtaisesti arvioitaisiin, että perustusten paikoilleen jättämisen ympäristövaikutukset olisivat negatiivisemmat kuin perustusten purkamisella. Tämä arviointi tulee myös toteuttaa vasta kun voimaloiden käyttöikä on päättymässä, ei ennen rakentamisen aloittamista. Täten arvio olisi tarkempi, kuin 30 vuotta aikaisemmin tehty hypoteettinen arviointi. Tämä olisi paremmin linjassa kansainvälisten käytäntöjen kanssa. Tapauskohtaisessa arviossa tulee ympäristövaikutusten ohella ottaa huomioon maanomistajan tarpeet ja alueen suunniteltu jatkokäyttö.

Kommenttinne 4–6 §:ään – Vakuutta koskevat säännökset **Era kommentarer om 4–6 § – Bestämmelser om säkerheten**

Voimaa Tuulesta -koalition näkemyksen mukaan vakuutta koskevia säännöksiä tulisi muokata siten, että purkuvakuutta ei tarvitse asettaa täysimääräisenä ennen rakentamisen aloittamista, vaan sitä voidaan kerryttää osissa tuotannon aikana. Tämä kohtuullistaisi lakimuutoksen tuulivoiman investointikynnystä ja -kustannuksia nostavaa vaikutusta ilman, että purkaturva heikkenee. Vakuuskustannuksia kohtuullistaisi myös pääsääntö, jonka mukaan purkamisvelvollisuus koskisi vain voimalan maanpäällisiä osia ja perustukset maisemoitaisiin paikoilleen.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan vakuus asetettaisiin kunnan rakennusvalvontaviranomaisen hyödyksi ennen voimalan rakennustyön aloittamista. Vakuuden määrän tulisi vastata mahdollisimman hyvin purkamisesta aiheutuvia tosiasiallisia kustannuksia, ja se perustuisi tapauskohtaiseen arvioon vakuuden tarvittavasta suuruudesta.

Purkuvakuudet ovat tuulivoimahankkeelle suuri kustannus. Uudet merkittävät investointikustannukset tekevät Suomen investointiympäristön vähemmän houkuttelevaksi ja hidastavat energiatuotannon ja energiaintensiivisen teollisuuden puhtaan siirtymän etenemistä. Purkuvakuuksien kasvu vaikuttaisi todennäköisesti voimaloiden alueelta maksettavaan maanvuokraan alentavasti.

Ottaen huomioon esitetty pääsääntö perustusten purkamisesta, nostaisi lakiesityksen mukainen vakuusmalli tuulivoimainvestointien vakuuskustannuksia merkittävästi nykyisestä. TUUVA-selvitykseen perustuva arvio 552 000 euron vakuudesta voimalaa kohden tarkoittaisi 165 000 euron kustannuksia vakuuden ylläpidosta voimalaa kohden (jos ne ovat 1% vakuudesta 30 vuoden ajan). Suomeen on tällä hetkellä suunnitteilla noin 7 500 uutta voimalaa, joiden osalta yhteenlasketut vakuuskustannukset olisivat 1,24 miljardia euroa. Vastaava suunniteltujen uusien voimaloiden kustannuspotti olisi 0,34 miljardia euroa, mikäli noudatettaisiin nykyistä vakuuden standardin ylärajaa (150 000 euroa voimalaa kohden), ja 0,16 miljardia euroa mikäli noudatetaan nykyisen vakuuden standardin alarajaa (70 000 euroa voimalaa kohden).

Investointien toteutumisen kannalta parempi olisi malli, jossa purkuvakuutta ei tarvitse asettaa täysimääräisenä ennen rakentamisen aloittamista, vaan sitä voidaan kerryttää osissa tuotannon aikana. Kerryttäminen tulisi voida aloittaa esimerkiksi viiden vuoden jälkeen toiminnan

käynnistymisestä. Voimalan ensimmäisinä toimintavuosina sen arvo on selvästi suurempi kuin voimalan purkukustannukset. Lisäksi olisi kohtuullista vähentää vakuuden kokonaissummasta voimalakomponenttien odotettu jäännösarvo ainakin osittain. Ratkaisu vähentäisi projektien kustannuspainetta ennen kuin tuotanto on edes käynnistynyt, ja tukisi yritysten investointihalukkuutta ilman, että purkaturva heikkenee. Samalla vakuuden maltillinen taso varmistaa, että tuulivoima säilyy kannattavana, markkinaehtoisena investointina, joka tukee Suomen talouskasvua.

Koska perustusten purkamisen kustannuksiin varautuminen nostaisi osaltaan vakuuskustannuksia merkittävästi, tulee purkuvelvoitteen pääsäännön olla perustusten maisemointi paikoilleen. Tästä voitaisiin poiketa, mikäli perustellusta syystä tapauskohtaisesti arvioitaisiin, että perustusten paikoilleen jättämisen ympäristövaikutukset olisivat negatiivisemmat kuin perustusten purkamisella.

Vakuuden investointikynnystä nostavaa vaikutusta on perusteltua kohtuullistaa myös siksi, että sellainen voimalan omistajatahon konkurssi on varsin epätodennäköinen, jossa yritystä rahoittava pankki tai muu taho ei haluaisi omia saataviaan voimaloista joko myymällä käyttökelpoiset voimat eteenpäin tai ottamalla voimaloiden toiminnan (ja siten energian myynnistä saatavat tuotot) haltuunsa. Vakuuksien tarpeen realisoituminen konkurssitilanteen yhteydessä on siis varsin marginaalinen mahdollisuus.

Kommenttinne 7 §:ään – Purkamisesta määrääminen

Era kommentarer om 7 § – Föreläggande om nedmontering

-

Kommenttinne 8 §:ään – Voimalan omistajan konkurssi

Era kommentarer om 8 § – Kraftverksägarens konkurs

-

Kommenttinne 9 §:ään – Viranomaistehtävästä kunnalle suoritettava maksu

Era kommentarer om 9 § – Avgift som betalas till kommunen för myndighetsavgifter

-

Kommenttinne 10 §:ään – Viittaus rikoslakiin

Era kommentarer om 10 § – Hänvisning till strafflagen

-

Kommenttinne 11 §:ään – Voimaantulo

Era kommentarer om 11 § – Ikraftträdande

Voimaa Tuulesta -koalition näkemyksen mukaan lakimuutoksen takautuva voimaantulo korostaa entisestään tarpeita rajata purkamisvelvollisuuden laajuutta koskemaan pääsääntöisesti vain voimalan maanpäällisiä osia.

Hallituksen esityksen mukaan käytöstä poistetun maatuulivoimalan purkamista määrittävät säännökset koskisivat kaikkia voimaloita niiden rakentamisajankohdasta riippumatta. Tämä tarkoittaa sitä, että Suomessa jo tällä hetkellä toimivat noin 2000 voimalaa pitäisi purkaa lain määrittämässä laajuudessa kokonaan. Tämä tarkoittaisi koko maan tasolla arviolta noin 0,8 - 1 miljardin euron ennakoimattomia lisäkustannuksia nykyisten vakuuksien lisäksi. Koska hallituksen esitysluonnoksen mukaisiin laajoihin purkuvelvoitteisiin ei ole voitu varautua, on mahdollista että puiston tullessa teknisen käyttöikänsä päähän purkuvelvoite ajaa puistoyhtiön konkurssiin. Ratkaisu laskisi siis merkittävästi jo olemassaolevan tuulivoimalakannan arvoa ja heikentäisi sektorin taloudellista kannattavuutta muutenkin tiukassa markkinatilanteessa. Sääntelyn takautuva voimaantulo on ennakoitavuuden ja suhteellisuuden periaatteiden vastaista, sillä lisäkustannuksia ei ole voitu ennakoida nykyisiä voimaloita rakennettaessa. Myös tämän näkökohdan huomioiden perustellumpaa olisi ratkaisu, jossa purkamisvelvoite pääsääntöisesti koskee vain voimalan maanpäällisiä osia.

Kommenttinne 56 b §:ään – Maatuulivoimalan purkamislupa

Era kommentarer om 56 b § – Rivningslov för landbaserade vindkraftverk

-

Kommenttinne koskien muita rakentamislain muutettavaksi ehdotettavia pykäläiä

Era kommentarer om övriga paragrafer som föreslås bli ändrade i bygglagen

-

Kommenttinne koskien maatuulivoimalan rakentamista koskevaan lupahakemukseen liitettävää selvitystä voimalan purkamisen kustannuksista

Era kommentarer om den utredning av kostnaderna för nedmontering av ett landbaserat vindkraftverk som fogas till ansökan om tillstånd att bygga ett landbaserat vindkraftverk

-

Kommenttinne vaikutusten arviointiin

Era kommentarer om bedömningen av konsekvenserna

Voimaa Tuulesta -koalition näkemyksen mukaan esityksen yrityksiä ja niiden investointiedellytyksiä koskevat vaikutukset on arvioitu puutteellisesti. Vaikka hallituksen esitysluonnoksessa todetaan, että tuulivoimalan perustusten purkaminen on iso kustannuserä suhteessa purkamisen kokonaiskustannuksiin, ja TUUVA-selvityksen mukaan tuulivoimalan purkukustannuksissa on suurta vaihtelua riippuen siitä, edellytetäänkö voimalan perustusten purkamista kokonaan vai osittain, ei tämän vaikutusta yritysten investointimahdollisuuksiin ja Suomen investointiympäristöön ole otettu huomioon.

Pääsääntönä olisi käytöstä poistetun tuulivoimalan maanpäällisten osien ja voimalan perustusten purkaminen kokonaisuudessaan. Tämä nostaa vaaditun purkuvakuuden määrää merkittävästi, kun vakuudessa on varauduttava aina perustusten purkamiseen ja velvoitteesta voi tapauskohtaisesti vapautua ympäristövaikutusten arvioinnin perusteella vasta siinä vaiheessa, kun purkaminen on ajankohtaista. Se, että pääsääntönä on aina perustusten purkaminen, nostaa siis tuulivoimainvestoinnin kustannuksia ja kynnystä merkittävästi.

Uudet merkittävät investointikustannukset tekevät Suomen investointiympäristön vähemmän houkuttelevaksi ja hidastavat energiatuotannon ja energiaintensiivisen teollisuuden puhtaan siirtymän etenemistä.

Lain takautuva voimaantulo on myös omiaan heikentämään tuulivoima-alan kannattavuutta ja investointimahdollisuuksia Suomessa. Hallituksen esityksen mukaan käytöstä poistetun maatuulivoimalan purkamista määrittävät säännökset koskisivat kaikkia voimaloita niiden rakentamisajankohdasta riippumatta. Tämä tarkoittaa sitä, että Suomessa jo tällä hetkellä toimivat noin 2000 voimalaa pitäisi purkaa lain määrittämässä laajuudessa kokonaan. Koska hallituksen esitysluonnoksen mukaisiin laajoihin purkuvelvoitteisiin ei ole voitu varautua, on mahdollista että puiston tullessa teknisen käyttöikänsä päähän purkuvelvoite ajaa puistoyhtiön konkurssiin. Ratkaisu laskisi siis merkittävästi jo olemassa olevan tuulivoimalakannan arvoa ja heikentäisi sektorin taloudellista kannattavuutta tilanteessa, jossa maatuulivoimainvestoinnit ovat avainasemassa Suomen talouden ja teollisuuden vihreän kasvun mahdollistajina lähimmän vuosikymmenen kuluessa.

Muut kommentit hallituksen esitysluonnoksen yleisperusteluihin (luvut 1–12, lukuun ottamatta lukuja 4.2 Pääasialliset vaikutukset ja 7 Säännökohtaiset perustelut)
Övriga kommentarer om den allmänna motiveringen till utkastet till regeringsproposition (kapitlen 1–12, med undantag av kapitel 4.2 Huvudsakliga konsekvenser och 7 Specialmotivering)

-

Yleiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta
Allmänna kommentarer om utkastet till regeringsproposition

Voimaa Tuulesta -koalitio haluaa korostaa maatuulivoimainvestointien keskeistä roolia osana Suomen talouskasvun mahdollisuuksia lähivuosina. Kasvun ja investointien mahdollisuuksia pitäisi pyrkiä pikemminkin laskemaan, ei tukahduttamaan nostamalla investointikustannuksia ja -kynnystä perusteettoman laajoilla ja ympäristövaikutuksiltaan epävarmoilla velvoitteilla.

Suomen sähkönkulutus tulee kasvamaan merkittävästi – Fingridin arvion mukaan kasvu tulevan vuosikymmenen aikana on 25 prosentista jopa 90 prosenttiin.

Maatuulivoima on nopein ja kustannustehokkain keino turvata sähkön riittävyys ja kilpailukykyinen hintataso. Samalla voidaan turvata suomalaisen teollisuuden kilpailukyky ja toimintaedellytykset, sillä ilmaisten päästöoikeuksien jakaminen päättyy vuonna 2034. Tulevan kasvun perusta on varmistettava nyt.

Maatuulivoiman yhteiskunnallinen hyväksyttävyyys on korkealla tasolla – noin 70 prosenttia suomalaisista kannattaa tuulivoiman tuotannon lisäämistä (Energiateollisuus 2025).

Suomella on mahdollisuus rakentaa elinvoimainen vihreän teollisuuden arvoketju maatuulivoiman avulla. Suomen tavoitteena on tuottaa 10 % EU:n uusiutuvasta ja vähähiilisestä vedystä, eikä tämän tavoitteen saavuttaminen ole mahdollista ilman merkittävää uusiutuvan energian tuotannon lisäämistä. Uusiutuva energia mahdollistaa uusien fossiilittomien polttoaineiden kehittämisen ja vaikeasti sähköistettävien sektoreiden päästöjen vähentämisen.

Viime vuodet ovat osoittaneet myös hajautetun energiatuotannon tärkeän merkityksen osana yhteiskunnan huoltovarmuutta ja kokonaisturvallisuutta.

Jotta vihreän energian ja teollisuuden investoinnit todella saadaan Suomeen, on politiikassa sitouduttava johdonmukaisesti vihreän siirtymän edistämiseen ja turvattava investoinneille vakaa sääntely-ympäristö. Tuulivoimaa tulisi säädellä tasapuolisesti suhteessa muihin teollisiin toimialoihin ilman ylimääräisiä purkuvaatimuksia, joita ei muilta elinkeinoilta edellytetä. Tämä tukee sääntelyn johdonmukaisuutta sekä alan kilpailukykyä.

Voimaa Tuulesta –koalition muodostavat neljä Suomessa toimivaa uusiutuvan energian edelläkävijäyritystä, jotka haluavat edistää teollisuuden ja yhteiskunnan vihreää siirtymää.

Jokelainen Piritta
Voimaa Tuulesta -koalitio